

Nr 55

Bevillningsutskottets betänkande angående beräkning av bevil- ningarna för budgetåret 1964/65, m. m., jämte i äm- net väckta motioner.

Jämlikt § 40 riksdagsordningen avgiver bevillningsutskottet härmed förslag till beräkning av de särskilda bevilningarnas belopp för budgetåret 1964/65 vid tillämpning av gällande eller vid innevarande års riksdag fastställda grunder.

På sätt framgår av det vid årets statsverksproposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 3 januari 1964 (Bilaga 1 till statsverkspropositionen 1964: Finansplanen) har chefen för finansdepartementet nämnda dag underställt Kungl. Maj:ts prövning finansplan och beräkning av inkomster för budgetåret 1964/65 jämte därmed sammanhängande frågor. Departementschefen har därvid anmält riksrevisionsverkets skrivelse den 14 december 1963 med inkomstberäkning för nämnda budgetår.

I en den 23 april 1964 dagtecknad proposition nr 150 angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1964/65 m. m. har Kungl. Maj:t bl. a. föreslagit riksdagen att besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt för budgetåret 1964/65 med 100 procent av grundbeloppet.

Propositionen nr 150 har i här berörd del hänvisats till bevillningsutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Till utskottet har hänvisats den i anledning av propositionen nr 150 väckta motionen II:1015 av herr *Nordgren*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt

a) för andra kalenderhalvåret 1964 med 100 procent av grundbeloppet och

b) för första kalenderhalvåret 1965 med 95 procent av grundbeloppet».

Till behandling i detta sammanhang har utskottet jämväl upptagit följande vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 550 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 687 av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställts,

a) att riksdagen måtte besluta

1) att med verkan från den 1 april 1964 höja skatten på cigaretter med två öre per styck;

2) att med verkan från den 1 april 1964 höja skatten på renat brännvin med två kronor per helbutelj samt på starksprit i övrigt ävensom på vin i procentuellt motsvarande grad enligt grunder som nu gäller, samt

b) att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga författningsbestämmelser;

II) de likalydande motionerna I: 561 av herr *Lundström m. fl.* och II: 696 av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts,

a) att riksdagen måtte besluta höjning av beskattningen på cigaretter på i motionen II: 694 angivet sätt att träda i kraft vid den tidpunkt riksdagen bestämmer, samt

b) att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig författningstext; ävensom

III) de likalydande motionerna I: 569 av herr *Sundin* och II: 674 av herr *Börjesson* i Falköping, vari hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av frågan om en till den ekonomiska konjunkturen smidigt anpassningsbar beskattning i syfte att möjliggöra en smidigare och effektivare finanspolitik».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 569, II: 687 (jfr II: 686), II: 696 (jfr II: 694) och II: 1015.

Statsverkspropositionen

I det i statsverkspropositionen intagna förslaget till beräkning av inkomsterna å driftbudgeten under budgetåret 1964/65 är bevilningarna i överensstämmelse med departementschefens förslag beräknade till följande belopp:

Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse:

Skatt å inkomst och förmögenhet m. m. . .	9 050 000 000
Kupongskatt	8 000 000
Utskiftningsskatt och ersättningsskatt . . .	1 000 000
Skogsvårdsavgifter	10 200 000
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	3 000 000

Arvsskatt och gåvoskatt	140 000 000	
Lotterivinstskatt	89 000 000	
Omsättnings- och expeditiönsstämplar m. m.	160 000 000	9 461 200 000
Automobilskattemedel:		
Fordonsskatt	550 000 000	
Trafikomläggningsskatt	105 000 000	
Bensin- och brännolja-skatt	1 265 000 000	1 920 000 000
Tullar och acciser:		
Tullmedel	900 000 000	
Allmän varuskatt	3 300 000 000	
Särskilda varuskatter	415 000 000	
Omsättningsskatt å motorfordon	280 000 000	
Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m.	20 000 000	
Tobaksskatt	1 050 000 000	
Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag	20 000 000	
Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag	44 000 000	
Skatt å sprit	1 450 000 000	
Skatt å vin	140 000 000	
Skatt å malt- och läskedrycker	200 000 000	
Energiskatt	710 000 000	8 529 000 000
Postverket (överskott)		7 000 000

Beträffande riksstatsförslagets inkomstsida och beräkningen av de särskilda inkomstitlarna hänvisar utskottet till den i statsverkspropositionen lämnade sammanfattningen av beräkningarna, varvid dock endast de poster som på grund av sin storlek eller av andra skäl är av speciellt intresse särskilt berörts. De närmare detaljerna i riksrevisionsverkets inkomstberäkning framgår av vid bilaga 1 till statsverkspropositionen fogat bilag 1.

Riksrevisionsverkets beräkning av statsinkomsternas utveckling på längre sikt

I en bilaga till riksrevisionsverkets vid statsverkspropositionen fogade inkomstberäkning för budgetåret 1964/65 har ämbetsverket redovisat en promemoria med vissa beräkningar av *statsinkomsterna under budgetåren 1965/66—1967/68*. I promemorian framhålles inledningsvis att utvecklingen av statsinkomsterna i första hand är beroende av den allmänna ekono-

miska utvecklingen, för vilken på längre sikt endast schablonmässiga antaganden kan göras. Sambandet med den allmänna ekonomiska utvecklingen är särskilt utpräglat för titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. Ämbetsverket fortsätter:

Varje procents förändring i de sammanlagda till taxering uppgivna inkomsterna kan sålunda, vid en i stort oförändrad inkomststruktur, beräknas medföra en förändring i summa påförd statlig inkomstskatt, förmögenhetsskatt och folkpensionsavgifter med ca 125 miljoner kronor per år. Vid ett schablonmässigt antagande om en 4-procentig ökning av skatteunderlaget vid 1966—1968 års taxeringar kan de påförda beloppen av statlig inkomstskatt, förmögenhetsskatt och folkpensionsavgifter beräknas uppgå till de belopp, som anges i följande tablå, i vilken även det enligt det föregående uppskattade beloppet vid 1964 och 1965 års taxeringar medtagits (miljoner kronor).

Taxeringsår				
1964	1965	1966	1967	1968
8 470	8 950	9 320	9 840	10 370
	+ 480	+ 370	+ 520	+ 530

Därefter framhåller riksrevisionsverket följande.

Genom uppbördstekniska förhållanden kan betydande skillnader förekomma mellan de påförda skatterna och de kassamässiga inkomsterna på skattetiteln under budgetåret. I detta sammanhang kan främst nämnas eftersläpningen i utbetalningarna av kommunalskattemedel, som blir speciellt märkbar vid större förändringar av skatteunderlaget. En antagen stegring av skatteunderlaget under budgetåren 1965/66—1967/68 med 4 procent skulle innebära, att inkomsterna på titeln skulle uppgå till 9 500 miljoner kronor under budgetåret 1965/66. Budgetåret 1966/67 skulle de kassamässiga intäkterna på titeln uppgå till 10 200 miljoner kronor och under budgetåret 1967/68 till 10 700 miljoner kronor.

För under tullar och acciser redovisade inkomstitlar är sambandet med den löpande ekonomiska utvecklingen speciellt framträdande för allmän varuskatt, som utgår på den värdemässiga omsättningen. För övriga tullar och acciser liksom för automobilskattemedlen har skattesatserna i betydande utsträckning karaktären av styckeskatter och är relativt oberoende av förändringar i prisnivån. Vid givna skattesatser kan därför en prognos över intäkterna för ifrågavarande inkomstitlar utföras med ledning av mindre preciserade antaganden om den allmänna ekonomiska utvecklingen än när det gäller titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. Detsamma gäller under förutsättning av bland annat oförändrade förräntningskrav också för flertalet kapitalfonder.

I nedanstående sammanställning, i vilken även de kända beloppen för budgetåret 1962/63 och de nu beräknade beloppen för budgetåren 1963/64 och 1964/65 medtagits, har de beräknade intäkterna under budgetåren 1965/66—1967/68 för andra titlar än titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. sammanställts (miljoner kronor).

	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68
Övrig skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse	379	411	411	423	435	447
Automobilskattemedel	1 587	1 810	1 920	2 030	2 140	2 115
Tullar och acciser	7 546	8 224	8 529	8 865	9 200	9 485
Uppbörd i statens verksamhet	286	300	484	630	600	550
Diverse inkomster	335	414	409	418	427	436
Statens affärsverksfonder	402	417	483	543	593	643
Övriga kapitalfonder ..	687	724	757	775	798	821
Summa	11 222	12 300	12 993	13 684	14 193	14 497

Beräkningen bygger på antaganden om en fortsatt ökning av nationalprodukten och dess komponenter i ungefär samma takt som hittills genomsnittligt under efterkrigstiden vid i stort sett stabil prisnivå. För vissa titlar såsom allmän varuskatt, tullmedel och i viss mån även affärsverksfonderna kan genom det nära sambandet mellan intäkter och den löpande ekonomiska utvecklingen också tämligen små förändringar i utvecklingstakten för nationalprodukten och dess komponenter ge utslag i intäkterna. Helt allmänt bör dessutom understrykas, att den absoluta nivån hos de beräknade beloppen för de olika inkomstitlarna är baserad på det beräknade utfallet av motsvarande inkomster under budgetåren 1963/64 och 1964/65. I den mån denna utgångspunkt för beräkningarna förskjutes, måste givetvis beräkningarna för budgetåren 1965/66—1967/68 revideras.

Departementschefens beräkning av de särskilda inkomstitlarna

Härutinnan har departementschefen i statsverkspropositionen anfört följande.

I enlighet med gällande grunder bör, som jag tidigare framhållit, under budgetåret 1964/65 avsättning ske till budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel. De avsatta medlen bör särredovisas på budgetutjämningsfonden. Å andra sidan bör enligt samma grunder återföring från budgetutjämningsfonden ske av tidigare avsatta medel. Utifrån riksrevisionsverkets förslag och med beaktande jämväl av föreslagen ändring av reglerna för inkomstbeskattningen innebärande att rätten till avdrag för folkpensionsavgiften slopas, kan dessa avsättningar och återföringar beräknas resultera i en nettoåterföring av ca 350 milj. kr.

I det föregående har jag meddelat min avsikt att senare denna dag föreslå viss ändring av reglerna för inkomstbeskattningen med innebörd att rätten till avdrag för folkpensionsavgiften slopas fr. o. m. den 1 juli 1964. Detta kan beräknas medföra en ökning på inkomstskatttiteln med ca 350 milj. kr. 1964/65. Som tidigare anförts avser jag vidare föreslå att särskilt investeringsavdrag vid den statliga taxeringen må medgivnas för industrins investeringar i maskiner och inventarier under 1964. Detta kan beräknas medföra ett skattebortfall av ca 100 milj. kr. Med anledning härav föror-

dar jag, att titeln *skatt å inkomst och förmögenhet m. m.* uppföres med 9 050 milj. kr.

Senare under vårriksdagen kommer förslag om vissa ändringar av gällande lösen- och stämpelförordningar att lämnas till riksdagen. I avvaktan på ställningstagande härtill föreslår jag, att titeln *omsättnings- och expeditionsstämplat* preliminärt uppföres med av riksrevisionsverket förordad belopp, 160 milj. kr.

Skogsvårdsavgiften har av 1963 års riksdag fastställts att för 1963 utgå efter promilletalet 1,0. I anslutning till de principer för finansieringen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet som antogs av 1960 års riksdag förordar jag, att skogsvårdsavgiften för år 1963 skall utgå efter oförändrat promilletal, 1,0. Jag hemställer i det följande härom, varvid jag beräknar inkomsterna av titeln skogsvårdsavgifter till 10,2 milj. kr.

Som jag tidigare anfört avser jag att senare framlägga förslag om viss ändring av energibeskattningen, innebärande att el-kraften vid vissa produktionsprocesser ur skattesynpunkt jämställs med andra energikällor. I avvaktan på den slutliga utformningen av detta förslag förordar jag att titeln *energiskatt* preliminärt uppföres med av riksrevisionsverket föreslaget belopp, 710 milj. kr.

I fråga om de under rubriken *uppbörd i statens verksamhet* upptagna inkomstitlarna förordar jag följande. Beträffande titeln inkomster vid flygtekniska försöksanstalten bör det såsom chefen för försvarsdepartementet senare denna dag föreslår vara möjligt att åstadkomma viss ökning av volymen av utlandsbeställningar. Jag förordar att inkomsterna på titeln uppföres med 9 550 000 kr. Då beslut om höjda lotsavgifter fr. o. m. den 1 januari 1964 meddelats av Kungl. Maj:t på grundval av sjöfartsstyrelsens förslag beräknar jag inkomsterna under titeln lotspenningar till 14 300 000 kr. för 1963/64 och 15 600 000 kr. för 1964/65. I anslutning till det förslag om viss ändring i grunderna för lantmäteritaxan, som chefen för jordbruksdepartementet senare denna dag framlägger, torde med avvikelse från riksrevisionsverkets förslag inkomstiteln inkomster vid lantmäteriväsendet för nästa budgetår böra uppföras med 21,2 milj. kr. I likhet med riksrevisionsverket förordar jag att en ny titel benämnd Bidrag till kostnader för polisväsendet m. m. upptages i riksstatsförslaget. Jag beräknar inkomsterna under denna titel till 154 milj. kr. för 1964/65. Jag ansluter mig vidare till riksrevisionsverkets förslag om uppförande av en ny inkomstitel benämnd Personalsjukpenningar m. m. samt att denna titel uppföres med 25 milj. kr. för 1964/65.

I fråga om inkomsterna under *statens affärsverksfonder* förordar jag i likhet med riksrevisionsverket att i riksstaten för budgetåret 1964/65 upptages en inkomstitel för statens järnvägar och att denna titel uppföres med ett formellt belopp av 1 milj. kr.

I fråga om beräkningen av övriga inkomstitlar i riksstatsförslaget föranleder riksrevisionsverkets förslag inte något uttalande från min sida.

Ny beräkning av vissa inkomstitlar

I propositionen nr 150 har föreslagits ny beräkning av vissa inkomstitlar. Härav inhämtas bl. a. följande.

I skrivelse den 1 april 1964 har *riksrevisionsverket* jämlikt gällande instruktion avlämnat förslag till förnyad beräkning av statsverkets inkomster under de större inkomstitlarna för budgetåret 1964/65. Vid beräkningens verkställande har ämbetsverket liksom under tidigare år från vederbörande myndigheter införskaffat nya uppgifter rörande de större inkomstitlarna ävensom beträffande vissa speciellt konjunkturkänsliga inkomstitlar. Beträffande de olika inkomstitlarna har riksrevisionsverket i huvudsak anfört följande.

Skatt å inkomst och förmögenhet m. m. Över denna titel redovisas utöver uppbörderna av de statsskatter, som slutgiltigt skall redovisas på titeln, även kommunalutskylder samt vissa skatter och avgifter som uppbäres i samband med den allmänna skatteuppbörderna. I statsverkspropositionen uppfördes de behållna inkomsterna på titeln med 9 050 miljoner kronor, vilket var 250 miljoner kronor mer än enligt riksrevisionsverkets förslag. Slopandet av avdragsrätten för folkpensionsavgiften beräknades därvid ge sammanlagt 350 miljoner kronor medan inkomsterna förutsattes minska med 100 miljoner kronor till följd av avdragsrätten för vissa maskininvesteringar.

Vid de förnyade beräkningar av inkomstskattetiteln som nu utförts har riksrevisionsverket funnit det lämpligt att samtidigt med beräkningen av titeln för nästkommande budgetår bedöma utfallet för innevarande budgetår. Dessa beräkningar sammanfattas i följande sammanställning, varvid riksrevisionsverkets beräkningar i december 1963 medtagits som jämförelse (miljoner kronor):

	1963/64 december- beräkning	ny beräk- ning	1964/65 december- beräkning	ny beräk- ning
<i>Inkomster</i>				
Preliminärskatt inklusive fyllnads- betalningar.....	17 130	17 240	18 310	18 710
Kvarstående skatt	940	930	910	930
Socialförsäkringsavgifter från di- rektdebiterade arbetsgivare	610	630	620	640
Tillkommande skatt, sjömansskatt, restantier m. m.....	400	400	400	400
Summa inkomster	19 080	19 200	20 240	20 680
<i>Utgifter</i>				
Kommunalskattemedel	7 550	7 550	8 310	8 330
Överskjutande skatt.....	1 490	1 490	1 300	1 300

Övriga restitutioner	50	50	50	50
Socialförsäkringsavgifter från direktdebiterade arbetsgivare	610	630	620	640
Förskott till allmänna försäkringskassorna m. m.	930	920	970	950
Utbetalningar till allmänna pensionsfonden	170	170	210	200
Omföringar	30	30	30	30
	<hr/>			
Summa utgifter	10 830	10 840	11 490	11 500
Inkomster utöver utgifter	8 250	8 360	8 750	9 180

Beträffande innebörden av de olika posterna hänvisas till riksrevisionsverkets decemberberäkning.

Den redovisade avvikelserna mellan de nu företagna beräkningarna och decemberberäkningen i fråga om preliminärskatten hänför sig för innevarande budgetår främst till att fyllnadsbetalningarna våren 1964 uppräknats med 100 miljoner kronor som en följd av det höjda inkomsttagandet för bolagen. I övrigt har de nu kända uppgifterna om uppbördens storlek och fördelning i november 1963 och januari 1964 samt tillgängliga sammanfattande uppgifter om uppbörden i mars 1964 endast givit anledning till obetydliga justeringar.

För budgetåret 1964/65 har i jämförelse med decemberberäkningen för preliminär A-skatt räknats med dels inverkan av slopandet av avdragsrätten för folkpensionsavgiften, som antagits medföra en ökning av ca 70 miljoner kronor per termin från och med uppbördsterminen i september 1964, och dels dessutom med någon ytterligare uppgång med hänsyn till vad som nu är känt om uppbörden i mars 1964. Den preliminära B-skatten och fyllnadsbetalningarna har upptagits med samma belopp som i decemberberäkningen. Den nedgång i fyllnadsbetalningarna om 100 miljoner kronor som enligt vad som uttalades i proposition 1964: 40 kunde väntas på grund av den nytillkomna avdragsrätten för vissa maskininvesteringar har antagits komma att uppvägas av att bolagens utrymme för fyllnadsbetalningar ökat i ungefär samma utsträckning genom den nu antagna högre nivån för bolagsinkomsterna.

För övriga poster räknas endast med obetydliga förändringar jämfört med decemberberäkningen, vilka beträffande socialförsäkringarna grundas på i skrivelse från riksförsäkringsverket den 14 mars 1964 erhållna uppgifter.

De avsättningar till respektive återföringar från budgetutjämningsfonden av kommunalskatte-medel, som enligt de nu framlagda beräkningarna bör verkställas under budgetåren 1963/64 och 1964/65 framgår av följande sammanställning i vilken som jämförelse medtagits motsvarande belopp vid riksrevisionsverkets decemberberäkning (miljoner kronor):

	1963/64 december- beräkning	ny beräk- ning	1964/65 december- beräkning	ny beräk- ning
Avsättning	900	950	750	900
Återföring	1 100	1 100	1 175	1 200
Nettoåterföring	200	150	425	300

Med starkt understrykande av de osäkerhetsmoment, som även vid denna tidpunkt föreligger och som vad gäller beräkningen av löneutvecklingen särskilt accentueras av det ovissa avtalsläget, uppskattar riksrevisionsverket de behållna inkomsterna på titein skatt å inkomst och förmögenhet m. m. för budgetåret 1963/64 till 8 400 miljoner kronor och föreslår att titeln i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med 9 200 miljoner kronor, vilket är 150 miljoner kronor mer än i statsverkspropositionen.

Arvsskatt och gåvoskatt. I statsverkspropositionen är denna inkomsttitei uppförd med 140 miljoner kronor. I skrivelse till riksrevisionsverket den 11 mars 1964 förordar generalpoststyrelsen, att ifrågakvarande inkomster uppföres med 130 miljoner kronor i riksstaten. Riksrevisionsverket föreslår, att titeln arvsskatt och gåvoskatt i riksstaten uppföres med oförändrat 140 miljoner kronor.

Lotterivinstskatt. Denna titel är i statsverkspropositionen uppförd med 89 miljoner kronor. I sin förenämnda skrivelse har generalpoststyrelsen beräknat inkomsterna på titeln till 90 miljoner kronor. Riksrevisionsverket, som beräknar inkomsterna på titeln till 90 miljoner kronor för innevarande budgetår, förordar att titeln lotterivinstskatt i riksstaten uppföres med 92 miljoner kronor, vilket är 3 miljoner kronor mer än i statsverkspropositionen.

Omsättnings- och expeditiönsstämplar m. m. Inkomsterna under denna titel uppfördes i statsverkspropositionen med 160 miljoner kronor. I sin förenämnda skrivelse förordar generalpoststyrelsen under hänvisning till beräkningen av inkomstutfallet för innevarande budgetår, att inkomsterna på titeln uppföres med 145 miljoner kronor. Vid denna uppskattning har styrelsen icke tagit hänsyn till den inverkan det i propositionen 1964:75 framlagda förslaget till stämpelskatteförordning m. m. med däri föreslagna ändringar av vissa ansöknings- och expeditiönsavgifter kan få på inkomstutfallet. Riksrevisionsverket förordar under förutsättning av bifall till nyssnämnda proposition, att titeln omsättnings- och expeditiönsstämplar m. m. i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med oförändrat 160 miljoner kronor.

Fordonsskatt. Denna titel är i statsverkspropositionen upptagen med 550 miljoner kronor. Enligt från överståthållarämbetet och länsstyrelserna in-

hämtade uppgifter uppgick den debiterade fordonsskatten vid den ordinarie uppbördsstämman i februari—mars 1964 till 488,7 miljoner kronor, vilket är 38,4 miljoner kronor mer än det föregående år debiterade beloppet. Genom bestämmelserna om anstånd i vissa fall med att erlægga automobilskatt i kungörelsen den 15 augusti 1962 (nr 499) kan ett belopp av ca 39 miljoner kronor hänförligt till budgetåret 1963/64 beräknas inflyta först under budgetåret 1964/65. Å andra sidan inlevererades på grund av motsvarande anståndsbestämmelser drygt 30 miljoner kronor avseende debiteringen i februari-mars 1963 först under innevarande budgetår. Med ledning av de anförda uppgifterna har riksrevisionsverket beräknat inkomsterna på titeln till 515 miljoner kronor för budgetåret 1963/64 eller samma belopp som i decemberberäkningen. Enligt uppgifter från överståthållarämbetet och länsstyrelserna uppgick vid utgången av år 1963 antalet registrerade personbilar till ca 1 554 000 och antalet registrerade lastbilar till ca 127 000, vilket var ca 130 000 respektive ca 3 000 fler än vid utgången av år 1962. Beträffande beräkningen för nästkommande budgetår finner sig riksrevisionsverket kunna utgå från en ökning av fordonbeståndet av i stort sett samma storlek som under innevarande budgetår. Riksrevisionsverket föreslår, att titeln fordonsskatt i riksstaten uppföres med 550 miljoner kronor, vilket är samma belopp som uppfördes i statsverkspropositionen.

Trafikomläggningsskatt. Denna titel är i statsverkspropositionen upptagen med 105 miljoner kronor. Enligt från överståthållarämbetet och länsstyrelserna inhämtade uppgifter uppgick den debiterade trafikomläggningsskatten vid den ordinarie uppbördsstämman i februari—mars 1964 till 89,38 miljoner kronor. Riksrevisionsverket, som för innevarande budgetår beräknar titeln till 88 miljoner kronor, förordar att titeln trafikomläggningsskatt i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med 95 miljoner kronor, vilket är 10 miljoner kronor mindre än i statsverkspropositionen.

Bensin- och brännoljeskatt. Denna titel är i statsverkspropositionen upptagen med 1 265 miljoner kronor. Med ledning av från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, kontrollstyrelsen och jordbruksnämnden erhållna uppgifter förordar riksrevisionsverket, att titeln i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med oförändrat 1 265 miljoner kronor.

Tullmedel. I statsverkspropositionen är denna titel uppförd med 900 miljoner kronor. I skrivelse till riksrevisionsverket den 13 mars 1964 har generaltullstyrelsen uppskattat bruttoupbödden av tullmedel till 1 020 miljoner kronor för budgetåret 1964/65. Styrelsens uppskattning har företagits på basis av importprognosen i den preliminära nationalbudgeten för 1964 och under förutsättning av att inga större förändringar kommer att inträffa med avseende på importens sammansättning. Generaltullstyrelsen har vid

beräkningen beaktat dels den tullreducering om 10 procent för varor av EFTA-ursprung, som genomfördes den 31 december 1963, dels den ytterligare tullsänkning om likaledes 10 procent, som är avsedd att genomföras den 31 december 1964. Då värdet av importen från EFTA-området, inklusive Finland, utgör omkring 30 procent av det totala importvärdet, har generaltullstyrelsen beräknat, att varje reducereing om 10 procent av tullen för EFTA-varor för närvarande medför ett inkomstbortfall av ca 30 miljoner kronor för helt budgetår. För restitutioner beräknar styrelsen ett belopp av 100 miljoner kronor, varigenom nettouppböörden av tullmedel under budgetåret 1964/65 skulle utgöra 920 miljoner kronor.

Riksrevisionsverket, som beräknar titeln tullmedel för innevarande budgetår till 930 miljoner kronor, förordar att titeln i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med 950 miljoner kronor, vilket är 50 miljoner kronor mer än i statsverkspropositionen.

Allmän varuskatt. Denna inkomsttitel uppfördes i statsverkspropositionen med 3 300 miljoner kronor. För innevarandet budgetår beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på ifrågavarande titel till 3 110 miljoner kronor eller ungefär samma belopp som räknades med i decemberberäkningen. Med hänvisning till de allmänna förutsättningar angående den fortsatta ekonomiska utvecklingen, som riksrevisionsverket lagt till grund för sin beräkning, förordar ämbetsverket att inkomsterna på titeln allmän varuskatt i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med oförändrat 3 300 miljoner kronor.

Särskilda varuskatter. Denna inkomsttitel uppfördes i statsverkspropositionen med 415 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på ifrågavarande titel till 415 miljoner kronor, vilket är 15 miljoner kronor mer än vid decemberberäkningen. Riksrevisionsverket förordar att titeln särskilda varuskatter i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med 430 miljoner kronor, vilket är 15 miljoner kronor mer än i statsverkspropositionen.

Omsättningsskatt å motorfordon. Denna titel är i statsverkspropositionen upptagen med 280 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknar riksrevisionsverket nu inkomsterna på titeln till 280 miljoner kronor, vilket är 20 miljoner kronor mer än i decemberberäkningen. Riksrevisionsverket förordar att titeln omsättningsskatt å motorfordon i riksstaten uppföres med 300 miljoner kronor, vilket är 20 miljoner kronor mer än i statsverkspropositionen.

Tobaksskatt. Denna titel uppfördes i statsverkspropositionen med 1 050 miljoner kronor. I sin förnyade beräkning har kontrollstyrelsen uppskattat in-

komsterna på titeln till 1 040 miljoner kronor. Riksrevisionsverket förordar, att titeln tobaksskatt i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med 1 040 miljoner kronor, vilket är 10 miljoner kronor mindre än i statsverkspropositionen.

Skatt å sprit. Denna titel uppfördes i statsverkspropositionen med 1 450 miljoner kronor. Kontrollstyrelsen har i sin förnyade beräkning uppskattat inkomsterna på titeln till 1 475 miljoner kronor. I anslutning till kontrollstyrelsens beräkning förordar riksrevisionsverket, att titeln skatt å sprit i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med 1 475 miljoner kronor, vilket är 25 miljoner kronor mer än i statsverkspropositionen.

Skatt å vin. Denna titel uppfördes i statsverkspropositionen med 140 miljoner kronor. Riksrevisionsverket förordar i anslutning till kontrollstyrelsens förnyade beräkning, att titeln i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med oförändrat 140 miljoner kronor.

Skatt å malt- och läskedrycker. Inkomsterna under denna titel uppfördes i statsverkspropositionen med 200 miljoner kronor. Kontrollstyrelsen har i sin förnyade beräkning angivit inkomsterna till 210 miljoner kronor. Riksrevisionsverket förordar i anslutning till kontrollstyrelsens beräkning, att titeln skatt å malt- och läskedrycker i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med 210 miljoner kronor, vilket är 10 miljoner kronor mer än i statsverkspropositionen.

Energiskatt. Denna titel uppfördes i statsverkspropositionen med 710 miljoner kronor. I sin förnyade beräkning har kontrollstyrelsen beräknat inkomsterna för nästkommande budgetår till samma belopp som för decemberberäkningen men framhållit, att i händelse av riksdagens bifall till proposition 1964: 60 inkomsten av energiskatt skulle komma att minska med 13 miljoner kronor. Riksrevisionsverket förordar under förutsättning av bifall till nyssnämnda proposition, att titeln energiskatt i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med 700 miljoner kronor, vilket är 10 miljoner kronor mindre än i statsverkspropositionen.

Postverket. Denna titel uppfördes i statsverkspropositionen med 7 miljoner kronor. I förnyad beräkning den 19 mars 1964 har generalpoststyrelsen angivit överskottet under nästkommande budgetår till 11 miljoner kronor. I jämförelse med beräkningen i december har styrelsen härvid uppräknat inkomsterna, främst avseende frankoteckensuppbörd och inkomster för befordran av tjänsteförsändelser, med 10 miljoner kronor och driftkostnaderna med 6 miljoner kronor. Generalpoststyrelsen har vid beräkningen av portoinkomsterna utgått från de porton som för närvarande gäller för olika försändelseslag och vid beräkningen av driftkostnaderna från nuvarande

lönenivå. Generalpoststyrelsen har i skrivelsen nämnt att en procents ökning av lönerna från och med den 1 januari eller den 1 juli 1964 väntas minska driftresultatet för budgetåret 1964/65 med ca 4,1 miljoner kronor. En förnyad lönehöjning från och med den 1 januari 1965 försämrar driftresultatet med ytterligare 1,9 miljon kronor per lönehöjningsprocent.

Riksrevisionsverket föreslår, att titeln postverket vid oförändrad lönenivå beräknas till 11 miljoner kronor, vilket är 4 miljoner kronor mer än i statsverkspropositionen.

Ämbetsverkets ändringsförslag innehåller därjämte bl. a., att inkomsttiteln för dels *regleringsavgift och accis å fettvaror m. m.*, dels *rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag* upptagits den förra till 5 miljoner kronor mot 20 miljoner kronor enligt statsverkspropositionen samt den senare till 45 miljoner kronor mot 44 miljoner kronor enligt nämnda proposition.

Beträffande de affärsdrivande verken erinrar riksrevisionsverket om att de beräknade inlevererade överskotten kommer att påverkas av utgifter, som kan bli följden av höjd lönenivå för de statsanställda.

Sedan uppgörelse träffats mellan parterna på arbetsmarknaden, har riksrevisionsverket i skrivelse den 15 april 1964 gjort bl. a. följande tilllägg till den förnyade beräkningen.

Skatt å inkomst och förmögenhet m. m. De beräkningar av de behållna inkomsterna på denna titel under innevarande och nästkommande budgetår som nu företagits sammanfattas nedan (miljoner kronor):

	1963/64	1964/65
<i>Inkomster</i>		
Preliminärskatt inklusive fyllnadsbetalningar	17 240	19 200
Kvarstående skatt	930	930
Socialförsäkringsavgifter från direktdebiterade arbetsgivare	630	640
Tillkommande skatt, sjömansskatt, restantier m. m.	400	400
Summa inkomster	19 200	21 170
<i>Utgifter</i>		
Kommunalskattemedel	7 550	8 330
Överskjutande skatt	1 490	1 300
Övriga restitutioner	50	50
Socialförsäkringsavgifter från direktdebiterade arbetsgivare	630	640
Förskott till allmänna försäkringskassorna m. m.	920	950
Utbetalningar till allmänna pensionsfonden	170	200
Omföringar	30	30
Summa utgifter	10 840	11 500
Inkomster utöver utgifter	8 360	9 670

Den antagna större ökningen av lönesumman under 1964 har förutsetts komma att föranleda en ökad uppbörd av preliminär A-skatt först under uppbördsterminen i juli 1964. För uppbörden av preliminär B-skatt har icke antagits någon ändring under uppbördsåret 1964—65 jämfört med beräkningen den 1 april. De angivna beloppen för innevarande budgetår är även för andra poster desamma som i den tidigare beräkningen. För budgetåret 1964/65 har räknats med ca 500 miljoner kronor större preliminärskatteuppbörd, främst av preliminär A-skatt, än i tidigare beräkning. Övriga inkomst- och utgiftsposter har upptagits med samma belopp som i beräkningen den 1 april.

De avsättningar till och återföringar från kommunalskattemedelsfonden, som de nu företagna beräkningarna ger anledning till framgår av följande sammanställning (miljoner kronor):

	1963/64	1964/65
Avsättning	950	1 100
Återföring.....	1 100	1 200
Nettoåterföring	150	100

Med starkt understrykande av de osäkerhetsmoment som även vid denna tidpunkt föreligger beräknar riksrevisionsverket för innevarande budgetår titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. till 8 400 miljoner kronor eller samma belopp som tidigare och föreslår att titeln i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med 9 700 miljoner kronor, vilket är 500 miljoner kronor mer än i beräkningen den 1 april och 650 miljoner kronor mer än i statsverkspropositionen.

Allmän varuskatt. Riksrevisionsverket beräknar denna titel för innevarande budgetår till oförändrat 3 110 miljoner kronor och föreslår, att titeln i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med 3 400 miljoner kronor vilket är 100 miljoner kronor mer än i beräkningen den 1 april och i statsverkspropositionen.

Postverket. I riksrevisionsverkets utfallsberäkning den 2 april 1964 beräknades postverkets inlevererade överskott under innevarande budgetår till 1 miljon kronor och i den förnyade inkomstberäkningen upptogs överskottet för budgetåret 1964/65 till 11 miljoner kronor. Enligt underhand inhämtade uppgifter från generalpoststyrelsen kan nu för innevarande budgetår ett gynnsammare utfall förutses, varigenom det inlevererade överskottet skulle komma att uppgå till 9 miljoner kronor. För nästkommande budgetår beräknas föreslagna portohöjningar komma att medföra en inkomstökning om 68 miljoner kronor och ökade löner en utgiftsökning om 34 miljoner kronor jämfört med tidigare kalkyl. Det inlevererbara överskottet skulle således för nästkommande budgetår uppgå till 45 miljoner kronor.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln postverket till 9 mil-

joner kronor för innevarande budgetår och föreslår, att titeln i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppföres med 45 miljoner kronor, vilket är 34 miljoner kronor mer än i den förnyade beräkningen och 38 miljoner kronor mer än i statsverkspropositionen.

Departementschefens beräkning av de särskilda inkomstitlarna m. m.

I denna del anför departementschefen i kompletteringspropositionen bl. a. följande.

Jag ansluter mig till riksrevisionsverkets förslag till förändringar i den beräkning av vissa inkomstitlar för nästkommande budgetår som redovisades i statsverkspropositionen med de ändringar och kompletteringar jag i det följande kommer att ange.

Under förutsättning av bifall till prop. 1964: 75 förordar jag, att titeln *omsättnings- och expeditjonsstämplor* uppföres med 160 milj. kr.

Titeln *energiskatt* uppfördes i statsverkspropositionen med 710 milj. kr. i avvaktan på proposition med förslag till viss ändring av energibeskattningen. Förslag har sedermera framlagts i prop. 1964: 60. Under förutsättning av riksdagens bifall till förslaget beräknar jag, i likhet med riksrevisionsverket, inkomsterna under titeln *energiskatt* till 700 milj. kr. för 1964/65.

Chefen för inrikesdepartementet avser att senare framlägga förslag till nya föreskrifter angående exekutionsavgifter. De nya bestämmelserna, som det torde ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda i administrativ ordning, torde medföra en inkomst för statsverket budgetåret 1964/65 på 800 000 kr. Jag förordar att en ny inkomstitel benämnd *exekutionsavgifter* uppföres under rubriken *uppbörd i statens verksamhet* och att denna titel uppföres med 800 000 kr. för 1964/65.

I anslutning till i prop. 1964: 119 föreslaget inköp av FN-obligationer föreslår jag att titeln *övriga diverse inkomster* uppräknas med 45 milj. kr. och uppföres med 110 milj. kr. i riksstaten för 1964/65.

Inkomsterna av *statens affärsverksfonder* har av riksrevisionsverket beräknats med hänsyn till överenskommelsen om lönehöjningar för de statsanställda 1964 och 1965. Chefen för kommunikationsdepartementet har tidigare denna dag, efter förslag av generalpoststyrelsen, förordat vissa justeringar av gällande posttaxor. I likhet med riksrevisionsverket beräknar jag inkomstiteln *postverket* till 9 milj. kr. för 1963/64 och, under förutsättning av bifall till förslaget om höjning av posttaxorna, till 45 milj. kr. 1964/65. Inkomstiteln *televerket* beräknar jag i avvaktan på ställningstagande till förslag om ökade rörelsemedel för televerket i likhet med riksrevisionsverket till 140 milj. kr.

Såsom hemställts i statsverkspropositionen i januari bör i enlighet med

gällande grunder för budgetåret 1964/65 avsättning ske till budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel. De avsatta medlen bör särredovisas på fonden. Å andra sidan bör enligt samma grunder återföring ske av tidigare avsatta belopp. I enlighet med riksrevisionsverkets förslag kan dessa avsättningar och återföringar nu beräknas resultera i en nettoåterföring av 100 milj. kr.

Beträffande *budgetläget* framhåller departementschefen i kompletteringspropositionen följande.

En sammanfattande bild av utvecklingen av totalbudgetens huvudkomponenter 1962/63—1964/65 lämnas i följande tabell. Tabellen visar, att totalbudgetens saldo beräknas förskjutas i negativ riktning med ca 800 milj. kr. från föregående till innevarande budgetår samt att denna försvagning kan väntas fortsätta — om än i avsaknade tempo — nästa budgetår. Totalbudgeten beräknas sålunda under innevarande budgetår uppvisa ett underskott av inemot 500 milj. kr. och under nästa budgetår av ca 850 milj. kr. Jämfört med de beräkningar som redovisades i statsverkspropositionen innebär de nya kalkylerna praktiskt taget oförändrat totalsaldo under innevarande och nästa budgetår. Den karakteristik av budgetutvecklingen som gavs i statsverkspropositionen är sålunda fortfarande giltig — en omsvängning från överskott till underskott under innevarande budgetår och en fortsatt försvagning nästa budgetår.

Totalbudgeten 1962/63—1964/65

Milj. kr.

	Utfall 1962/63	1963/64		1964/65		Förändring från	
		Stv. prop. 1964	Ny ber.	Stv. prop. 1964	Ny ber.	Utfall 1962/63 till ny ber. 1963/64	Ny ber. 1963/64 till ny ber. 1964/65
Driftbudgetens inkomster	19 869	20 601	20 704	22 051	22 961	+ 835	+ 2 257
Driftbudgetens utgifter (inkl. reservationsmedelsförändringar)	18 717	19 870	19 973	21 970	22 682	+ 1 256	+ 2 709
Överskott (+), underskott (-) på driftbudgeten	+ 1 152	+ 731	+ 731	+ 81	+ 278	- 421	- 453
Medelsbehov på kapitalbudgeten	813	1 233	1 100	982	1 125	+ 287	+ 25
Ökad (-), minskad (+) disposition av rörliga krediter	- 12	-	- 100	-	-	- 88	+ 100
Totalbudgetens saldo	+ 327	- 502	- 469	- 901	- 847	- 796	- 378

Jag övergår härefter till en mera detaljerad redogörelse för budgetutvecklingen under innevarande och nästa budgetår. Jag uppehåller mig därvid först vid statsinkomsternas utveckling för att sedan lämna en redogörelse för ut-

gifternas förändring och i ett sammanfattande avsnitt beröra saldoutvecklingen. En mera ingående beskrivning av såväl inkomsternas som utgifternas utveckling lämnas därjämte i senare avsnitt.

Inkomstutvecklingen. Driftbudgetens totala inkomster beräknas nu, som framgår av särskild tabell, till 20 704 milj. kr. för 1963/64 och 22 961 milj. kr. för 1964/65 innebärande ökningarna med resp. 835 milj. kr. och 2 257 milj. kr. från närmast föregående budgetår.

Den nya beräkningen avviker i fråga om 1964/65 rätt väsentligt från statsverkspropositionens beräkning, medan för 1963/64 någon större förändring inte inträffar. Den i statsverkspropositionen lämnade allmänna karakteristiken av inkomstutvecklingen — en låg ökning innevarande budgetår som efterföljs av en väsentligt större ökning nästa budgetår — är således fortfarande giltig, även om ökningstakten nästa budgetår blir avsevärt högre än tidigare beräknat. Avgörande för den något förändrade utvecklingsbilden är att statsverkspropositionens schablonantagande om skatteunderlagets ökning under 1964 och 1965 nu kunnat ersättas med mera realistiska, om än fortfarande osäkra uppskattningar.

Beräkningen av statsinkomsterna i statsverkspropositionen grundades på ett antagande om en ökning av lönesumman från 1963 till 1964 med 5 procent och från 1964 till 1965 med 4 procent. Fysiska personers inkomster av andra förvärvskällor än tjänst beräknades efter samma ökningstal. För aktiebolagens taxerade inkomster antogs en femprocentig ökning vartdera året, varvid hänsyn dock inte togs till reduktionen av de taxerade inkomsterna till följd av de föreslagna särskilda investeringsavdragen under 1964.

Riksrevisionsverket har vid sin förnyade inkomstberäkning för 1964/65 antagit att lönesumman skall stiga med drygt 6 procent 1964 och drygt 7 procent 1965. Till grund för denna bedömning ligger bl. a. överenskommelsen mellan arbetsmarknadens huvudparter om lönehöjningar 1964 och 1965, vissa antaganden om ökningen av antalet yrkesverksamma och en övergång till högre betalda yrken samt en viss fortsatt löneglidning. Vidare tyder en enkät över aktiebolagens inkomster vid 1964 års taxering på en större ökning än den som ligger till grund för statsverkspropositionens inkomstberäkning. Den nya beräkningen grundas sålunda på antagandet att aktiebolagens taxerade inkomster stiger med 10 procent från 1963 till 1964 års taxering jämfört med beräknat 5 procent i statsverkspropositionen.

För inkomstskattetiteln beräknar riksrevisionsverket nu de behållna nettoinkomsterna under 1963/64 och 1964/65 till 8 400 resp. 9 700 milj. kr., innebärande ökningarna från statsverkspropositionens beräkning med 100 resp. 650 milj. kr. Det reviderade antagandet om aktiebolagens inkomstökning har föranlett en uppräknings av fyllnadsbetalningarna under våren 1964 med 100 milj. kr. och en motsvarande nivålyftning för 1965. För budgetåret 1963/64 har i övrigt ingen förändring av den tidigare beräkningen företa-

gits, eftersom den genom överenskommelsen mellan arbetsmarknadens parter höjda lönenivån endast obetydligt påverkar uppbörden under detta budgetår. De nya beräkningarna innebär att de behållna inkomsterna på inkomstskatttiteln minskar med inemot 250 milj. kr. från 1962/63 till 1963/64 och ökar med 1 300 milj. kr. till 1964/65. Som jag närmare utvecklat i statsverkspropositionen betingas utvecklingen av den behållna inkomsten på inkomstskatttiteln under nu aktuella budgetår i hög grad av utvecklingen av utbetalningarna från titelns utgiftssida. Under 1963/64 stiger utbetalningarna av kommunalskattemedel mycket kraftigt, vilket huvudsakligen är en automatisk följd av skatteunderlagets snabba stegring under de första åren på 1960-talet. Den stora ökningen av utbetalningarna av överskjutande skatt utgör en efterverkan av 1961 års skattereform och är såtillvida en engångsföreteelse.

Driftbudgetens inkomster 1962/63—1964/65

Milj. kr.

	Utfall 1962/63	1963/64		1964/65		Förändring från	
		Stv- prop. 1964	Ny ber.	Stv- prop. 1964	Ny ber.	Utfall 1962/63 till ny ber. 1963/64	Ny ber. 1963/64 till ny ber. 1964/65
Skatt å inkomst och förmögenhet m. m.	8 647	8 300	8 400	9 050	9 700	- 247	+ 1 300
Övrig skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse	379	411	409	411	414	+ 30	+ 5
Automobilskattemedel	1 587	1 810	1 808	1 920	1 910	+ 221	+ 102
Tullar och acciser	7 546	8 224	8 315	8 529	8 715	+ 769	+ 400
Uppbörd i statens verksamhet	286	301	313	492	498	+ 27	+ 185
Diverse inkomster	335	414	399	409	466	+ 64	+ 67
Statens affärsverksfonder	402	417	328	483	501	- 74	+ 173
Övriga kapitalfonder	687	724	732	757	757	+ 45	+ 25
Summa inkomster	19 869	20 601	20 704	22 051	22 961	+ 835	+ 2 257

För övriga inkomstitlar innebär de nya kalkylerna för budgetåret 1963/64 större avvikelser från årets statsverksproposition bl. a. i fråga om tullmedel som uppräknats med 40 milj. kr. samt för televerkets inlevererade överskott, som nedräknats med 85 milj. kr. För 1964/65 har den allmänna varuskatten uppräknats med 100 milj. kr. och diverse andra indirekta skatter med ca 85 milj. kr. till följd av de förändrade antagandena om skatteunderlagets utveckling och ett därmed sammanhängande förändrat antagande om konsumtionsutvecklingen. Beräkningen av affärsverkens inlevererade överskott har gjorts under förutsättning av vissa taxehöjningar, inbefattande bl. a. en höjning av posttaxorna, vartill jag återkommer i det följande.

Utgiftsutvecklingen. Statens totala utgifter, här definierade som driftbudgetens utgifter exkl. avskrivningar samt investeringsanslag på kapitalbudgeten, i förekommande fall med hänsyn tagen till förändringar av reservationsmedelsbehållningar och rörliga krediter, uppgår enligt nu föreliggande beräkningar till 22,2 miljarder kr. 1963/64 och till 25,1 miljarder kr. 1964/65. Jämfört med närmast föregående budgetår innebär detta ökning med 1,6 resp. 2,9 miljarder kr. Sett i perspektivet av de senaste årens utveckling är utgiftsökningen nästa budgetår ovanligt stor, medan ökningen innevarande budgetår ligger nära genomsnittet för de närmast föregående budgetårens ökningstal.

Jämfört med statsverkspropositionens beräkning av de totala utgifterna enligt nyssnämnda definition innebär de nya beräkningarna för 1963/64 en ökning med ca 100 milj. kr. Tillkommande utgifter på tilläggsstat, bl. a. för lönehöjningar åt de statsanställda 1964, samt nu förutsedda merutgifter på förslagsanslag motvägs inte fullt av en lägre medelsförbrukning än beräknat på kapitalbudgeten. För budgetåret 1964/65 innebär de nya kalkylerna en utgiftsökning på i runt tal 870 milj. kr. jämfört med de tidigare beräkningarna. Härav svarar lönehöjningarna 1964 och 1965 för de i statlig och statsunderstödd verksamhet på löneplan anställda för 370 milj. kr. Totalt innebär löneuppgörelsen med de statsanställda, inklusive affärsverkens, en kostnadshöjning med 570 milj. kr. Förändrade förutsättningar för anslagsberäkningen har vidare tillkommit genom utlösningen i april av ytterligare ett indextillägg till folkpensionerna och genom diskontohöjningen i februari. Härigenom uppkommer ett ökat anslagsbehov av sammanlagt ca 120 milj. kr.

De totala utgifterna på driftbudgeten inkl. avskrivningsmedel beräknas för 1963/64 till 19 973 milj. kr. eller ca 1,3 miljard kr. mer än 1962/63. Jämfört med statsverkspropositionen innebär den nya beräkningen en ökning med ca 100 milj. kr. Denna förändring är ett nettoresultat av å ena sidan tillkommande utgifter på tilläggsstat, däribland för höjda löner och pensioner för de statsanställda, och vissa merutgifter på förslagsanslag jämfört med tidigare beräkningar samt å andra sidan underförbrukning på vissa reservationsanslag, främst avskrivningsanslagen.

De föreslagna lönehöjningarna för de anställda inom det statliga avtalsområdet innebär bl. a. en generell lönehöjning för 1964 med 3,5 procent. Denna lönehöjning, som givits retroaktiv tillämpning fr. o. m. den 1 januari i år, medför en utgiftsökning för statsverket 1963/64 om ca 90 milj. kr. Härav avser 70 å 75 milj. kr. höjda löner och återstoden pensioner. Övriga i överenskommelsen ingående moment — lönegradsuppflyttningar och vissa andra förbättringar av anställningsvillkoren — påverkar budgeten först fr. o. m. budgetåret 1964/65.

På tilläggsstat II har i övrigt efter det att propositionen nr 2 avläts till riksdagen äskats sammanlagt 65 milj. kr. på driftbudgeten, varav 32 milj.

kr. till avskrivning av nya kapitalinvesteringar. Bland beloppsmässigt viktigare anslag har tillkommit 11 milj. kr. för materiel för en svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst och 15 milj. kr. för kostnader för svenskt deltagande i FN:s fredsstyrka på Cypern.

Vad beträffar medelsförbrukningen på förslagsanslag förutsågs i statsverkspropositionen en nettobesparing på 100 milj. kr. Riksrevisionsverket har i sin prognos för utfallet innevarande år på grundval av uppgifter från de anslagsförvaltande myndigheterna räknat med en nettomerutgift om 98 milj. kr. Bland större merutgifter noteras drygt 90 milj. kr. på folkpensionsanslaget till följd av nya indextillägg. Statsbidraget till kommunala nykterhetsnämnder beräknas — såsom en engångsföreteelse — öka med ca 15 milj. kr. på grund av ändringar i utbetalningsordningen. Härutöver förutses större merutgifter bl. a. på vissa avlöningsanslag, vilket dock motvägs av en besparing på anslagen till täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner. Vad beträffar reservationsanslagen beräknades i statsverkspropositionen att någon förändring av reservationsmedelsbehållningarna totalt sett inte skulle komma att inträffa. Detta antagande gjordes med avvikelser från en enkät hos de anslagsförvaltande myndigheterna som angav en total reservationsmedelsminskning på drygt 100 milj. kr. Riksrevisionsverket kalkylerar i sin utfallsberäkning för 1963/64, till vilken jag ansluter mig, med att någon förändring av de totala reservationsmedelsbehållningarna inte kommer att inträffa vad avser egentliga statsutgifter, medan däremot en ökning med ca 250 milj. kr. skulle uppkomma på anslagen till avskrivningar av nya kapitalinvesteringar. Denna ökning sammanhänger med en antagen ökning av anslagsbehållningarna på kapitalbudgeten, var till jag återkommer i det följande. Prognosen för den totala reservationsmedelsbehållningen innebär att den sedan åtskilliga år pågående reservationsmedelsuppbyggnaden på andra än avskrivningsanslagen avstannar under innevarande budgetår samtidigt som anslagsbehållningarna på kapitalbudgeten fortsätter att öka.

Medelsförbrukningen på kapitalbudgeten 1963/64 beräknades i statsverkspropositionen till 2 946 milj. kr. Till förfogande för investeringarnas finansiering beräknades stå 1 713 milj. kr. dels i form av avskrivningsmedel från riksstaten, dels i form av medel som för de olika kapitalfonderna avsåttes av dessas driftinkomster för årliga avskrivningar, dels i form av kapitalåterbetalningar och övriga disponibla likvida medel. Det återstående medelsbehovet beräknades sålunda till 1 233 milj. kr. Jämfört med statsverkspropositionens beräkningar har tillkommit ytterligare anslag på tilläggsstat på sammanlagt ca 100 milj. kr., varav 48 milj. kr. för nybyggnad av kaserner för Svea livgarde och Svea ingenjörregemente samt 35 milj. kr. till jordfonden. Å andra sidan minskar medelsförbrukningen genom en nu av riksrevisionsverket, på grundval av en enkät hos de anslagsförvaltande myndigheterna, beräknad ökning av anslagsbehållningarna om inte mindre

än 435 milj. kr., varav försvarets fonder och statens utlåningsfonder, främst lånefonden för bostadsbyggande, samt statens allmänna fastighetsfond svarar för huvudparten. Av finansdepartementet i december 1963 samt i januari och april 1964 företagna enkäter visar också en successiv förskjutning i myndigheternas bedömning mot minskad medelsförbrukning. Huvudsakligen är detta en reflex av en i förhållande till planerna reducerad statlig investeringsaktivitet till följd dels av den ekonomiska politikens åtstramning, dels av myndigheternas svårigheter att i nuvarande högkonjunktur i full utsträckning materialisera uppställda planer. Härtill kommer en viss eftersläpning i utbetalningarna av bostadslån.

De reviderade beräkningarna innebär att medelsförbrukningen på kapitalbudgeten skulle stanna vid 2 610 milj. kr. eller 336 milj. kr. mindre än i statsverkspropositionens beräkning. Ianspråktagandet av avskrivningsmedel från riksstaten minskar därmed också proportionellt och de för investeringarnas finansiering tillgängliga medlen reduceras till nu beräknade 1 510 milj. kr. Det återstående medelsbehovet blir därigenom 1 100 milj. kr. eller 133 milj. kr. mindre än beräknat i statsverkspropositionen.

Myndigheternas disposition av rörliga krediter beräknades i statsverkspropositionen totalt sett inte komma att undergå någon förändring. En av finansdepartementet senare företagen enkät tyder emellertid på att myndigheternas disposition av rörliga krediter kommer att öka med drygt 100 milj. kr. Huvudparten hänför sig till telestyrelsen, vattenfallsstyrelsen och överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap. På grundval härav har i kalkylen intagits en ökad disposition av rörliga krediter.

De totala utgifterna på driftbudgeten 1964/65 beräknades i statsverkspropositionen till 21 970 milj. kr. innebärande en ökning från det då beräknade utfallet för 1963/64 med 2,1 miljarder kr. Enligt de reviderade beräkningarna för 1964/65 slutar driftbudgetens utgifter på 22 682 milj. kr. eller 2,7 miljarder kr. mer än den reviderade beräkningen för 1963/64. Jämfört med statsverkspropositionens beräkning har tillkommit utgifter på drygt 710 milj. kr., varav 370 milj. kr. för höjda löner och pensioner och inemot 150 milj. kr. i ökade avskrivningar av nya kapitalinvesteringar. Återstoden hänför sig till ett stort antal anslag för vilka beräkningen i statsverkspropositionen hade preliminär karaktär.

Efter det statsverkspropositionen framlades har genom särskilda propositioner föreslagits vissa kompletteringar av statsverkspropositionens förslag och vidare har riksdagen vid sin anslagsgranskning i vissa fall företagit ändringar. För en redovisning av inträffade eller nu förutsebara ändringar torde få hänvisas till särskild sammanställning (*bihang D*). Sammanlagt har tillkommit utgifter på i runt tal 200 milj. kr. utöver höjda löner och större avskrivningar. Till betydande del betingas detta av att förutsättningarna för statsverkspropositionens beräkning i vissa fall ändrats. Som exempel kan nämnas utlösningen av ytterligare ett indextillägg till

folkpensionerna, vilket medför ett med 70 milj. kr. ökat anslagsbehov 1964/65 samt diskontohöjningen i februari och den därpå följande anpassningen av marknadsräntorna, som medför en utgiftsökning av 30 milj. kr. för räntorna på statsskulden och 20 milj. kr. på anslaget till räntebidrag. Bland övriga beloppsmässigt mera betydande förändringar kan nämnas ett nytt anslag på 20 milj. kr. till bidrag till kommunerna för social hemhjälp samt en ökning av ersättningen till statens järnvägar för drift av inte lönsamma järnvägslinjer med 15 milj. kr. Under ecklesiastikdepartementets huvudtitel har äskats ytterligare drygt 35 milj. kr., varav ca 10 milj. kr. till det studieekonomiska stödet till skolungdomen och ca 9 milj. kr. till teaterverksamhet. Överenskommelsen om de statsanställdas löner och pensioner medför en utgiftsökning på 370 milj. kr. budgetåret 1964/65. Av detta hänför sig huvuddelen eller drygt 295 milj. kr. till de generella höjningarna av löner och pensioner och 70 à 75 milj. kr. till lönegradsuppflyttningar och förbättringar av anställningsvillkoren i övrigt för vissa kategorier statsanställda (B- och C-listorna). Merutgifterna avses bestridas genom överskridanden av de i statsverkspropositionen beräknade avlöningsanslagen samtidigt som särskilda anslag motsvarande de beräknade överskridandenas totalbelopp äskas på försvars- och civildepartementens huvudtitlar. Vid sidan av de ökade utgifterna innebär lönehöjningarna vidare att de affärsdrivande verkens vinstinleveranser påverkas.

För de statliga affärsverken innebär årets lönerörelse en total kostnadsökning budgetåret 1964/65 med ca 200 milj. kr. Även om en intensivt bedrivna rationaliseringsverksamhet till viss del kan motväga denna lönekostnadsstegring, som för nästa budgetår i genomsnitt utöver kostnaden för höjda ATP-avgifter och förlängda semestrar uppgår till drygt 8 procent över 1963 års lönenivå, aktualiseras i vissa fall ofrånkomligen frågan om taxehöjningar. Chefen för kommunikationsdepartementet har härvidlag tidigare denna dag framlagt förslag om en höjning av vissa postavgifter, vilken förutsätter riksdagens godkännande. Lönerörelsen beräknas för statens järnvägars del medföra en utgiftsökning under budgetåret 1964/65 av storleksordningen 100 milj. kr., varav ca 80 milj. kr. avser ökade löneutgifter och ca 20 milj. kr. ökade pensionsutgifter. Hänsyn till denna kostnadsökning måste givetvis tagas vid den överarbetning av järnvägstaxorna, som skall ske i anledning av statsmakternas beslut rörande den framtida trafikpolitiken. I detta sammanhang vill jag anmäla, att beredningen av frågan om nedskrivningen av statskapitalet för de trafiksvaga järnvägslinjerna ännu inte avslutats. Förslag i frågan torde kunna underställas riksdagens prövning under nästa budgetår.

I statsverkspropositionen antogs att en reservationsmedelsuppbyggnad om 200 milj. kr. skulle äga rum under 1964/65. Främsta skälet härtill var att anslaget till vägunderhåll i samband med en övergång till kalenderårsberäkning av anslaget är beräknat att täcka ett och ett halvt års medelsbehov. Några skäl att nu frånga denna beräkning synes inte föreligga.

Medelsförbrukningen på kapitalbudgeten beräknades i statsverkspropositionen till 2 871 milj. kr. inklusive en beräknad minskning av anslagsbehållningarna med 100 milj. kr. De för investeringarnas finansiering till förfogande stående avskrivningsmedlen och kapitalåterbetalningarna beräknades till 1 889 milj. kr. och det återstående medelsbehovet följaktligen till 982 milj. kr. Den nya beräkningen slutar på en medelsförbrukning om 3 170 milj. kr., d. v. s. i det närmaste 300 milj. kr. mer än i statsverkspropositionen. Under värriksdagen har äskats ytterligare 99 milj. kr., varav 45 milj. kr. för inköp av FN-obligationer och 22 milj. kr. för byggnadsarbeten under statens allmänna fastighetsfond och 20 milj. kr till institutet för nyttiggörande av forskningsresultat (INFOR).

Den nya prognosen för medelsförbrukningen innefattar vidare ett reviderat antagande om utvecklingen av anslagsbehållningarna innebärande att dessa kommer att minska med 300 milj. kr. mot tidigare antaget 100 milj. kr. Till grund för detta antagande ligger resultatet av en av finansdepartementet företagen enkät hos myndigheterna, som visar att enligt dessas bedömning anslagsbehållningarna skulle minska med 585 milj. kr. under 1964/65. Denna mycket avsevärda minskning skall ses i samband med den kraftiga ökning som nu förutses för 1963/64. Uppenbarligen räknar myndigheterna med att under 1964/65 inte bara kunna fullfölja utgiftsplanerna för detta år utan också att inhämta den eftersläpning som uppkommer 1963/64. Erfarenhetsmässigt innebär emellertid myndigheternas bedömningar vid denna tid mycket stora överskattningar av möjligheterna att förbruka anslagsmedlen. Härtill kommer i år effekten av de nyligen utfärdade föreskrifterna om begränsning av den statliga byggnads- och anläggningsverksamheten. Då en mycket stor del av anslagsbehållningarnas förutsedda minskning, ca 400 milj. kr., hänför sig till utbetalningarna av bostadslån och därför endast delvis står i direkt samband med en real investeringsverksamhet under det framförliggande budgetåret, finner jag det dock sannolikt att en betydande del av den angivna ökningen av medelsförbrukningen skall kunna materialiseras.

Dispositionen av rörliga krediter antogs i statsverkspropositionen totalt sett inte komma att undergå någon förändring. Efter översyn av denna kalkyl finner jag nu ingen anledning att ändra detta antagande.

Saldoutvecklingen. Den i det föregående beskrivna inkomst- och utgiftsutvecklingen har sammanfattats i en tabell å s. 26, *Totalbudgeten 1958/59—1964/65*, som också redovisar de budgetsaldon som framkommer vid den antagna utvecklingen av inkomster och utgifter. Som jag i det föregående påpekat inträffar innevarande år en omsvängning i budgetläget från de föregående årens överskott till underskott, som för innevarande år nu beräknas till ca 470 milj. kr. och för nästa budgetår till ca 850 milj. kr.

I den reviderade finansplanen föregående år beräknades totalbudgetens

underskott 1963/64 till drygt en miljard kr. mot ca en halv miljard i årets statsverksproposition och enligt nu föreliggande kalkyler. Förskjutningen i bedömningen mot ett minskat underskott betingas främst av att statsinkomsterna stigit snabbare än beräknat, samtidigt som utgifterna totalt sett hållits på samma nivå som i den ursprungliga beräkningen genom att ofrånkomliga utgifter på tilläggsstat och vissa överskridanden på förslagsanslag på tillsammans inemot en halv miljard motvägs av minskad medelsförbrukning på investeringsanslag. Som jag utvecklat i det föregående är denna minskade medelsförbrukning delvis en effekt av en åtstramad finanspolitik, delvis en följd av att myndigheterna i rådande konjunkturläge ej kunnat i full utsträckning materialisera uppställda investeringsplaner.

Bedömningen av budgetutvecklingen 1964/65 är givetvis behäftad med stora osäkerheter, även om beräkningen av såväl inkomst- som utgiftsutvecklingen givits större stadga genom tvåårsuppgörelserna beträffande lönehöjningen. Utgiftsexpansionen 1964/65 domineras vidare av utgifter av transfereringsnatur av typen folkpensioner och barnbidrag, vilka låter sig beräknas på förhand med större relativ säkerhet. Å andra sidan har hänsyn givetvis inte kunnat tagas till erfarenhetsmässigt tillkommande utgifter på tilläggsstat. Sannolikheten för att dessa på sätt som skett under 1963/64 skulle komma att motvägas av jämfört med planerna minskad medelsförbrukning är mindre än föregående år med hänsyn till utgiftsexpansionens realekonomiska karaktär. Möjligheten till en större inkomstökning än den som nu förutses finns givetvis. Genom det ingångna tvåårsavtalet mellan arbetsmarknadens parter har dock bedömningen av inkomstutvecklingen kunnat göras med större realism än vid åtskilliga tidigare tillfällen.

I anslutning till vad departementschefen sålunda anfört har Kungl. Maj:t i propositionen nr 150 föreslagit riksdagen att upptaga inkomsterna å driftbudgeten för budgetåret 1964/65 enligt en vid statsrådsprotokollet såsom *Bilaga 1* fogad specifikation. Denna specifikation överensstämmer med statsverkspropositionens förslag till beräkning av bevillningarna med undantag av att i specifikationen inkomsterna å följande inkomstitlar beräknats sålunda:

Skatt å inkomst och förmögenhet m. m.	9 700 000 000
Lotterivinstskatt	92 000 000
Trafikomläggningsskatt	95 000 000
Tullmedel	950 000 000
Allmän varuskatt	3 400 000 000
Särskilda varuskatter	430 000 000
Omsättningskatt å motorfordon	300 000 000
Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m.	5 000 000
Tobaksskatt	1 040 000 000

Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag	45 000 000
Skatt å sprit	1 475 000 000
Skatt å malt- och läskedrycker	210 000 000
Energiskatt	700 000 000
Postverket (överskott)	45 000 000

Sammanfattningsvis må anföras, att de sålunda i propositionen nr 150 förslagna beräkningarna av bevillningarna i förhållande till statsverkspropositionens beräkningar innebär en sammanlagd ökning med 867 milj. kronor.

Totalbudgeten 1958/59 – 1964/65

Milj. kr.

	1958/59	1959/60	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64			1964/65	
						Riksstat	Stv. - prop. 1964	Ny ber.	Stv. - prop. 1964	Ny ber.
<i>Driftbudgeten</i>										
Inkomster.....	12 604	13 657	16 641	18 007	19 869	20 034	20 601	20 704	22 051	22 961
Avsättning/återföring av kommunalskattemedel	(- 200)	(-)	(- 350)	(- 450)	(- 525)	(+ 275)	(+ 200)	(+ 150)	(+ 350)	(+ 100)
Utgifter.....	12 743	13 698	14 829	15 993	18 717	*19 834	*19 870	*19 973	*21 970	*22 682
Driftbudgetens saldo	- 139	- 41	+ 1 812	+ 2 014	+ 1 152	+ 200	+ 731	+ 731	+ 81	+ 278
<i>Kapitalbudgeten</i>										
Avskrivningsmedel och övriga likvida medel	869	998	1 134	1 274	1 941	1 713	1 713	1 510	1 889	2 045
Investeringsanslag	2 441	2 675	2 526	2 693	2 754	*2 969	*2 946	*2 610	*2 871	*3 170
Återstående medelsbehov	1 572	1 677	1 392	1 419	813	1 256	1 233	1 100	982	1 125
<i>Rörliga krediter</i>										
Ökad (-), minskad (+) disposition..	+ 242	- 91	- 39	- 68	- 12	-	-	- 100	-	-
Totalbudgetens saldo	¹ - 1 428	¹ - 1 632	+ 381	+ 527	+ 327	- 1 056	- 502	- 469	- 901	- 847

Anm. Då avsättning till (—) och återföring från (+) budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel inte representerar någon kassamässig utgift resp. inkomst för staten har nettobeloppen för dessa bokföringsmässiga transaktioner satts inom parentes.

¹ Även inkluderat medel för fondering av sjukförsäkringskassorna tillkommande arbetsgivarbidrag; 1958/59: 41 milj. kr., 1959/60: 177 milj. kr.

² Därav riksstat 19 734 milj. kr. och beräknad reservationsmedelsförbrukning 100 milj. kr.

³ Därav riksstat 2 869 milj. kr. och beräknad minskning av anslagsbehållningarna 100 milj. kr.

⁴ Därav riksstat 19 734 milj. kr., tilläggsstater 236 milj. kr. och besparingar på förslagsanslag 100 milj. kr.

⁵ Därav riksstat 2 869 milj. kr. och tilläggsstater 77 milj. kr.

⁶ Därav riksstat 19 734 milj. kr., tilläggsstater 391 milj. kr., överskridanden 98 milj. kr. och reservationsmedelsökning 250 milj. kr.

⁷ Därav riksstat 2 869 milj. kr., tilläggsstater 176 milj. kr. och ökning av anslagsbehållningarna 435 milj. kr.

⁸ Därav riksstatsförslag 22 170 milj. kr. och ökning av reservationsmedelsbehållningarna 200 milj. kr.

⁹ Därav riksstatsförslag 2 771 milj. kr. och minskning av anslagsbehållningarna 100 milj. kr.

¹⁰ Därav kompletterat riksstatsförslag 22 882 milj. kr. och ökning av reservationsmedelsbehållningarna 200 milj. kr.

¹¹ Därav kompletterat riksstatsförslag 2 870 milj. kr. och minskning av anslagsbehållningarna 300 milj. kr.

Motionerna

Beträffande motiveringen för yrkandena i de likalydande *motionerna I: 550* och *II: 687* hänvisas till motionen *II: 686*, avseende yrkande om avslag på proposition nr 18 om slopande av rätten till avdrag vid inkomsttaxeringen för folkpensionsavgift. Sistnämnda motion jämte den likalydande motionen *I: 551* avvisades av riksdagen i samband med att propositionen bifölls. — Motionärerna vitsordar att en inkomstförstärkning för staten är i och för sig nödvändig. Denna inkomstförstärkning bör emellertid med hänsyn till det redan nu höga skattetrycket enligt deras mening åstadkommas genom en skärpt indirekt beskattning av vissa umbärliga varor. Motionärerna framhåller att skatten på cigaretter inte höjts sedan 1958 och att en justering av denna därför är motiverad också med hänsyn till penningvärdeförsämringen. Även skatterna på sprit och vin bör enligt motionärerna höjas.

I *motionerna I: 569* och *II: 674* framhålles att man inom den statliga finanspolitiken sedan ett 30-tal år tillbaka tillämpar den aktiva konjunkturpolitikens teori. Grundtanken kan sägas vara en strävan att under högkonjunktur genom överbalansering av budgeten dra in köpkraft och begränsa kreditefterfrågan i syfte att motverka inflationistiska tendenser och att under lågkonjunktur underbalansera budgeten i syfte att stimulera kreditefterfrågan och öka köpkraften.

Inom den nutida samhällsekonomin har arbetsmarknadspolitiken kommit att bli en mycket betydelsefull faktor. Kraven på en hög sysselsättning har ökat och arbetsmarknadsparterna fått en långt större anslutning och kraft än tidigare. Detta har i konjunkturpolitiskt avseende medfört en nästan konstant balansering mellan högkonjunktur och överkonjunktur.

Motionärerna ifrågasätter om finanspolitiken i dess nuvarande utformning är tillräckligt smidig för att kunna bemästra de överslag som lätt uppstår i ett balansläge som det ovan nämnda och framhåller som sin mening att finanspolitikens möjligheter att motverka överhettning av konjunkturen skulle avsevärt förbättras, om den praktiska användningen av beskattningen som konjunkturpolitiskt instrument gjordes smidigare. Detta bör enligt motionärerna ske inom den indirekta beskattningens ram.

Motiveringen för yrkandet i *motionerna I: 561* och *II: 696* finns intagen i motionen *II: 694* (likalydande motion *I: 559*), avseende i likhet med de i det föregående omnämnda *motionerna I: 551* och *II: 686* yrkande om avslag på förenämnda proposition nr 18. Även dessa motioner, *I: 559* och *II: 694*, avvisades av riksdagen i samband med att proposition nr 18 bifölls. — Motionärerna framhåller att under senare tid gjorda medicinska undersökningar klart torde ha styrkt ett samband mellan tobaksrökning och

frekvensen av vissa sjukdomar, särskilt cancer. Den totala cigarettkonsumtionen i Sverige under år 1963 uppges till cirka 7 836 milj. cigaretter. Motionärerna understryker att en höjning av cigarettskatten med förslagsvis ett öre per cigarett sannolikt torde komma att leda till någon minskning av cigarettförbrukningen.

I *motionen II: 1015* framhålles att, enligt jämförelser verkställda inom OECD, de direkta skatternas andel av nationalinkomsten är avsevärt högre i Sverige än i jämförbara länder. Enligt motionären är en skattesänkning ytterst angelägen och motionären yrkar därför — under förutsättning att riksdagen skulle avvisa de vid innevarande års riksdags början väckta likalydande motionerna I: 571 och II: 681 om barnavdrag vid beskattningen — att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt för första halvåret 1965 med 95 procent av grundbeloppet. I fråga om procenttalet för andra halvåret 1964 yrkas ingen ändring av Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets yttrande

I propositionen nr 150 har Kungl. Maj:t bl. a. föreslagit, att statlig inkomstskatt för skattskyldiga, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt för hela budgetåret 1964/65 med 100 procent av grundbeloppet. Vidare har Kungl. Maj:t i propositionen avgivit förslag till beräkning av bevillningarna för nämnda år.

Enligt gällande bestämmelser skall procenttalet för den statliga inkomstskattens uttagande vara detsamma under helt kalenderår. Då sagda procenttal för senare hälften av löpande budgetår är 100, tillstyrker utskottet, att samma uttagningsprocent bestämmes för förra hälften av budgetåret 1964/65.

Beträffande uttagningsprocenten för senare hälften av budgetåret 1964/65 yrkas i *motionen II: 1015* av herr Nordgren en sänkning till 95. Motionären finner en skattesänkning ytterst angelägen. För det fall att riksdagen biträder bevillningsutskottets avstyrkande hemställan i betänkande nr 35 beträffande väckta motioner om barnavdrag vid beskattningen, bör enligt motionärens mening en allmän skattesänkning genomföras, lämpligen genom att uttagningsprocenten sänkes.

Den redogörelse för budgetläget, som departementschefen lämnat i förevarande proposition utvisar, att det sannolika utfallet av statsregleringen för det nu löpande budgetåret torde undergå endast en mindre förändring i förhållande till vad som förutsattes i årets statsverksproposition. Totalbudgeten för budgetåret 1963/64 kan sålunda enligt nu tillgängliga beräkningar antas visa ett underskott av ca 470 milj. kronor mot i statsverkspropositio-

nen angivet underskott av ca 500 milj. kronor. I jämförelse med utfallet närmast föregående budgetår, 1962/63, innebär de nu framlagda beräkningarna en försvagning av budgeten med nära 800 milj. kronor.

Enligt beräkningarna i statsverkspropositionen utvisade totalbudgeten för budgetåret 1964/65 ett underskott å ca 900 milj. kronor. De nya beräkningarna enligt kompletteringspropositionen antas resultera i ett ungefär lika stort underskott eller ca 850 milj. kronor.

Jämfört med de beräkningar som redovisades i statsverkspropositionen innebär de nya kalkylerna således praktiskt taget oförändrat totalsaldo under innevarande och nästa budgetår.

Enligt vad departementschefen framhåller i förevarande proposition får saldots förskjutning i negativ riktning under innevarande budgetår i hög grad ses som en följd av utebliven inkomstökning. Genom att statsinkomsterna under nästa budgetår, delvis till följd av den beslutade avdragsreformen beträffande folkpensionsavgiften, åter uppvisar en markerad ökningstakt, synes det enligt departementschefen möjligt att — trots en mycket kraftig utgiftstegring — undgå en alltför ogynnsam förskjutning av budgetsaldot. Det statliga upplåningsbehovet om ca 850 milj. kronor är emellertid av en storleksordning som maximalt kan accepteras under en högkonjunktur, där industrin och kommunerna redan i utgångsläget möter finansieringssvårigheter.

Vad departementschefen sålunda åberopat föranleder ingen erinran från utskottets sida. Utskottet, som vid sitt ställningstagande utgår ifrån att det av utskottet tidigare avstyrkta yrkandet i motionerna I: 571 och II: 681 om barnavdrag vid beskattningen inte kommer att bifallas av riksdagen, anser den försvagning av budgeten, som skulle följa av ett bifall till yrkandet i motionen II: 1015 om sänkning av uttagningsprocenten för statlig inkomstskatt, inte kunna accepteras.

I sammanhanget bör även beaktas att den i sistnämnda motion föreslagna åtgärden automatiskt skulle återverka åtminstone på första hälften av budgetåret 1965/66. I kompletteringspropositionen framhålles, att budgetkalkylen för budgetåret 1965/66 innebär en ytterligare ökning av statens upplåningsbehov i förhållande till budgetåret 1964/65 till i absoluta tal drygt 1 miljard kronor, bl. a. till följd av att kostnaderna för flera av årets reformer först då får helårseffekt. Även dessa bedömanden leder till att utskottet inte anser sig kunna biträda det i motionen II: 1015 framförda kravet på skattesänkning.

Utskottet anser sig med stöd av det anförda och med hänvisning jämväl till sina ställningstaganden i det följande böra tillstyrka departementschefens förslag, att procenttalet för uttagande av statlig inkomstskatt för senare hälften av budgetåret 1964/65 fastställs till 100. Yrkandet härutinnan i motionen II: 1015 avstyrkes alltså av utskottet.

Härefter övergår utskottet till att behandla de yrkanden om skattehöjning-

ar som framställts *dels* beträffande cigaretter samt sprit och vin i motionerna I: 550 av herr Bengtson m. fl. och II: 687 av herr Hedlund m. fl., *dels ock* beträffande cigaretter i motionerna I: 561 av herr Lundström m. fl. och II: 696 av herr Ohlin m. fl. Skattehöjningarna enligt motionerna I: 550 och II: 687 framfördes som direkt alternativ till den höjning, som skulle bli en följd av det av riksdagen sedermera godtagna förslaget om slopad avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för folkpensionsavgiften enligt propositionen nr 18 till årets riksdag. Även yrkandet i motionerna I: 561 och II: 696 framfördes i nämnda sammanhang, ehuru det inte anvisades som ett direkt alternativ till regeringsförslaget men likväl gjordes beroende av vissa andra yrkanden, vilka inte vunnit riksdagens gillande. Med hänsyn till det anförda torde enligt utskottets mening grunden för ifrågavarande motionsyrkanden ha bortfallit. Det förutsebara budgetutfallet kunde måhända i och för sig motivera en inkomstförstärkning av budgeten. Utskottet vill emellertid erinra om att riksdagen så sent som förra året höjde vin- och spritskatterna bl. a. med hänsyn till den allmänna pris- och inkomstutvecklingen. Därefter har inte inträffat sådana ändrade förhållanden, att dessa skatter nu bör omprövas. I motionerna I: 561 och II: 696 har framhållits att cigarettrökningen är hälsofarlig och att konsumtionen bör begränsas genom höjda priser. Utskottet är av den uppfattningen, att en höjning på sätt föreslagits i sistnämnda motioner knappast kan få någon nämnvärd förebyggande effekt på cigarettkonsumtionen. Vidare är frågan om cigarettrökningens hälsofarlighet föremål för såväl riksdagens som Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Bl. a. har riksdagen ställt medel till medicinalstyrelsens förfogande för upplysning om tobaksrökningens skadeverkningar. Frågan om ytterligare åtgärder får bero på fortsatta överväganden bl. a. med beaktande av de resultat, vartill en inom medicinalstyrelsen arbetande expertgrupp i ämnet kan komma. Utskottet är för närvarande inte berett tillstyrka någon höjning av skatten på cigaretter. Med det anförda anser sig utskottet ha besvarat motionerna I: 550 och II: 687 samt motionerna I: 561 och II: 696.

De i propositionen nr 150 framlagda beräkningarna av bevillningarna utvisar i förhållande till statsverkspropositionen en ökning av 867 milj. kronor. Därvid har inkomsten av skatt å inkomst och förmögenhet m. m. vid den i kompletteringspropositionen föreslagna uttagningsprocenten upptagits med 9 700 milj. kronor mot i statsverkspropositionen 9 050 milj. kronor. Av denna ökning å 650 milj. kronor hänför sig större delen eller 500 milj. kronor till beräknad större preliminär skatteuppbörd, främst av preliminär A-skatt. Dessa beräkningar föranleder ingen erinran från utskottets sida. Det må anmärkas, att utskottet i betänkande nr 35, som ännu inte slutbehandlats av riksdagen, avstyrkt föreliggande motionsyrkanden om höjning av förvärvsavdragen och ortsavdragen vid beskattningen m. m. Den av utskottet föreslagna beräkningen av nu ifrågavarande inkomsttitel grundas på för-

utsättningen att riksdagen bifaller vad utskottet hemställt i betänkande nr 35.

Tobaksskatten samt skatterna å sprit och vin uppfördes i statsverkspropositionen med 1 050, 1 450 resp. 140 milj. kronor. I kompletteringspropositionen har de ändringar vidtagits att tobaksskatten beräknas skola ge 1 040 milj. kronor och skatten å sprit 1 475 milj. kronor. Utskottet, som här förut avstyrkt motionerna I: 550 och II: 687 samt motionerna I: 561 och II: 696 om höjning av ifrågakvarande skatter, godtar beräkningarna enligt sistnämnda proposition.

Vissa av de av departementschefen i kompletteringspropositionen föreslagna ändringarna beträffande särskilda inkomstitlar har gjorts beroende av att riksdagen skulle godkänna särskilda förslag från Kungl. Maj:ts sida. Detta gäller exempelvis propositionen nr 75, avseende ny stämpelförordning m. m., samt propositionen nr 60, avseende energibeskattningen. Sedan dessa förslag, det förstnämnda med mindre jämkningar, godtagits av riksdagen, ansluter sig utskottet till de av departementschefen i kompletteringspropositionen gjorda beräkningarna beträffande inkomstitlarna omsättnings- och expeditionsstämplor, 160 milj. kronor, samt energiskatt, 700 milj. kronor.

För inkomstiteln postverket föreslås i kompletteringspropositionen ett belopp av 45 milj. kronor i överensstämmelse med förslag i propositionen nr 155 angående höjning av vissa postavgifter. Bevillningsutskottet har i sitt betänkande nr 57 tillstyrkt förslaget i sistnämnda proposition men riksdagen har ännu ej beslutat därom. Utskottets förslag att inkomstiteln uppföres med 45 milj. kronor grundas på förutsättningen att riksdagen bifaller propositionen nr 155.

Bland de förslag, som utskottet på senaste tiden haft att behandla, är propositionen nr 97 om införande av gasolskatt. Lagstiftningen, som är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1964, har i princip tillstyrkts av utskottet i betänkande nr 48 men har ännu inte blivit föremål för riksdagens beslut. Även med utgångspunkt från att riksdagen godkänner utskottets förslag härutinnan, beräknas gasolskatten inte nämnvärt påverka statsverkets intäkter av drivmedelsbeskattningen. Utskottet anser sig därför inte böra för närvarande räkna med någon inkomstökning å inkomstiteln bensin- och brännolja-skatt till följd av den nya beskattningen.

Inte heller mot de i propositionen nr 150 gjorda beräkningarna av bevillningarna i övrigt har utskottet någon erinran.

Slutligen behandlar utskottet i förevarande betänkande de vid riksdagens början väckta motionerna I: 569 av herr Sundin och II: 674 av herr Börjeson i Falköping angående beskattnings som konjunkturpolitiskt instrument. Motionärerna framhåller att kraven på en hög sysselsättningsnivå har ökat, att arbetsmarknadsparterna fått en långt större anslutning och kraft än tidigare samt att arbetsmarknadspolitiken utvecklats till en betydelsefull fak-

tor i den ekonomiska politiken. Dessa förändringar har enligt motionärernas mening medfört att vi numera ofta eller ständigt balanserar på gränsen mellan högkonjunktur och överkonjunktur och att vi i fråga om penningvärdet mestadels befinner oss på den övre sidan av gränsen. Det kan enligt motionärerna ifrågasättas om finanspolitiken anpassats och blivit tillräckligt smidig för att kunna bemästra de överslag, som lätt uppstår i ett sådant balansläge, och närmast till hands ligger då att utforma beskattningen så att den mycket snabbt kan ändras efter konjunktorens växlingar. Denna anpassning torde böra äga rum inom den indirekta beskattningens ram. Motionärerna önskar utredning i ämnet.

Med anledning härav får utskottet anföra följande. Stabiliseringsutredningen har i sitt år 1961 avgivna betänkande om mål och medel i stabiliseringspolitiken (SOU 1961: 42) ingående behandlat olika möjligheter att använda beskattningen, bl. a. den indirekta, som stabiliseringspolitiskt medel. Åt den inom allmänna skatteberedningen arbetande företagsskatteutredningen har bl. a. uppdragits att belysa den roll beskattningen kan spela i konjunkturpolitiken.

Åberopande det anförda och då den framtida utformningen av det av motionärerna i första hand anvisade medlet — den indirekta beskattningen — även är föremål för allmänna skatteberedningens överväganden finner sig utskottet inte nu kunna ta ställning till föreliggande motionsyrkande.

Härmed anser utskottet sig ha besvarat yrkandet i motionerna I: 569 och II: 674.

Utskottets hemställan

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen — med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 150, såvitt densamma hänvisats till bevillningsutskottet, samt med avslag på motionen II: 1015 av herr Nordgren — måtte besluta att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt för budgetåret 1964/65 med 100 procent av grundbeloppet;

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 550 av herr Bengtson m. fl. och II: 687 av herr Hedlund m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: 561 av herr Lundström m. fl. och II: 696 av herr Ohlin m. fl.,

3) de likalydande motionerna I: 569 av herr Sundin och II: 674 av herr Börjesson i Falköping samt

4) motionen II: 1015 av herr Nordgren,

mätte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anført och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd;

C) att bevilningarna för budgetåret 1964/65 måtte beräknas sålunda:

	Kronor	Kronor
Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse:		
Skatt å inkomst och förmögenhet m. m. . .	9 700 000 000	
Kupongskatt	8 000 000	
Utskiftningsskatt och ersättningsskatt	1 000 000	
Skogsvårdsavgifter	10 200 000	
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	3 000 000	
Arvsskatt och gåvoskatt	140 000 000	
Lotterivinstskatt	92 000 000	
Omsättnings- och expeditiönsstämplar m. m.	160 000 000	10 114 200 000
Automobilskattemedel:		
Fordonsskatt	550 000 000	
Trafikomläggningsskatt	95 000 000	
Bensin- och brännoljeskatt	1 265 000 000	1 910 000 000
Tullar och acciser:		
Tullmedel	950 000 000	
Allmän varuskatt	3 400 000 000	
Särskilda varuskatter	430 000 000	
Omsättningsskatt å motorfordon	300 000 000	
Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m.	5 000 000	
Tobaksskatt	1 040 000 000	
Rusdrycksförsäljningsmedel av partihan- delsbolag	20 000 000	
Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhan- delsbolag	45 000 000	
Skatt å sprit	1 475 000 000	
Skatt å vin	140 000 000	
Skatt å malt- och läskedrycker	210 000 000	
Energiskatt	700 000 000	8 715 000 000
Postverket (överskott)		45 000 000

Stockholm den 20 maj 1964

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, Yngve Nilsson, Lundström, Wirmark, Paul Jansson, Sundin, Ottosson, Hellebladh och Skårman; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Allard, Gustafson i Göteborg, Kärrlander, Vigelsbo*, fru Holmqvist, herrar Larsson i Umeå, von Sydow och Carlsson i Västerås.

* Herr Nilsson i Tvärälund beträffande motionerna I: 569 och II: 674 (ej närvarande vid justeringen av betänkandet).

Reservationer

I) av herrar *Yngve Nilsson, Ottosson, Magnusson* i Borås och *von Sydow*, vilka ansett,

dels att utskottet beträffande uttagningsprocenten bort anföra följande:

I motionen II: 1015 av herr Nordgren hemställas, att uttagningsprocenten skall fastställas till 95 för tid fr. o. m. ingången av 1965. Härigenom skulle för budgetåret 1964/65 uppkomma ett inkomstbortfall för staten på ca 90 milj. kr. För helt budgetår beräknas bortfallet till ca 300 milj. kr.

Motionären erinrar om ett i motioner vid vårsessionens början väckt förslag om införande av barnavdrag, vilket förslag av bevillningsutskottet i dess betänkande nr 35 blivit avstyrkt. Vid tidpunkten för motionens avlämnande hade frågan ännu ej varit föremål för riksdagens prövning. Motionärens yrkande utgjorde ett alternativ till nämnda förslag för det fall att bevillningsutskottets hemställan skulle bifallas av riksdagen. Detta har nu skett. Det kan nämnas att de två alternativ det här är fråga om är likvärdiga statsfinansiellt sett.

Motionären erinrar också om att de direkta skatternas andel av nationalinkomsten är avsevärt högre i Sverige än i jämförbara länder. Detta uttalande bestyrkes av efterföljande sammanställning, avseende de direkta resp. indirekta skatterna i ett antal länder inom OECD. Statistiken bygger på uppgifter som lämnats till OECD av resp. länders finansdepartement. Skattetrycket enligt tabellen avser för Norge och Holland år 1961 och för övriga länder 1962. Det anges i procent av bruttonationalinkomsten.

	Direkt skatt	Indirekt skatt	Summa skatt
Sverige	17,9	12,6	30,5
Norge.....	12,6	14,7	27,3
Österrike	11,6	15,3	26,9
England.....	12,2	13,8	26,0
Västtyskland	11,1	14,3	25,4
Danmark	12,0	13,1	25,1
Canada	10,1	14,0	24,1
USA	14,1	9,8	23,9
Holland	13,2	10,2	23,4
Frankrike	5,9	16,7	22,6

Som synes ligger Sverige i särklass i fråga om de direkta skatterna. Om man bortser från USA, där som bekant en mycket väsentlig sänkning av de direkta skatterna håller på att genomföras, är Holland det land som ligger närmast Sverige i fråga om de direkta skatterna. Skillnaden är dock betydande. Sveriges andel ligger nämligen mer än 1/3 över Hollands. Det lägsta skattetrycket — mindre än 1/3 av det svenska — har Frankrike. Väsentligen sammanhänger detta med den ytterst familje- och barnvänliga skattepolitik som där tillämpas och som bl. a. tar sig uttryck i en beskattning efter konsumtionsenhet, alltså ett utvidgat tudelningsystem inkluderande barnavdrag.

I fråga om de indirekta skatterna har ett flertal länder högre procenttal än Sverige. Skillnaden är dock icke större än att Sverige har ett markant »försprång» när det gäller summan av skatterna. Även vid en sänkning av de sammanlagda skatterna i Sverige med 10 %, vilket beloppsmässigt motsvarar mer än vad progressiviteten i vår direkta beskattning inbringrar, skulle Sverige ligga låt vara obetydligt före det land som ligger närmast, nämligen Norge.

Två slutsatser ligger mycket nära vid studerande av denna tabell, varav den första är angelägenheten av att i Sverige föres en utgiftspolitik på den samhällseliga sidan som möjliggör avsevärda skattesänkningar. Det kan knappast vara rimligt att Sverige, som undgått sådana påfrestningar som bl. a. världskriget inneburit för de övriga länderna, skall behöva vara rekordhållare i skattetryck. Den i och för sig blygsamma skattesänkning som motionären hemställer om är sålunda mycket väl motiverad.

Det andra förhållandet som faller i ögonen och som vi för vår del anser nödvändigt att ändra är fördelningen mellan direkta och indirekta skatter. En omfördelning bör i första hand ske genom en sänkning av den totala skattenivån, åstadkommen enbart genom lättnader i fråga om den direkta skatten. En fortsatt sänkning av de direkta skatterna synes oss böra möjliggöras genom att en större del av utgifterna täckes med indirekta skatter.

En av de väsentligaste anledningarna till att skattetrycket nått en så orimlig nivå i Sverige är den automatiskt skattehöjande effekt som åstadkommes av inflationen. Denna skattehöjning, som alltså äger rum utan att riksdagen fattat beslut därom, har sin grund i dels att ortsavdragen genom inflationen förlorar i realvärde, dels att en i samband med inflationen stigande inkomst flyttas upp i skatteskalen och därigenom kan drabbas av en högre skatteprocent än tidigare även för sådan inkomstökning som blott motsvarar penningvärdets försämring. Från vårt håll har yrkande om en indexreglering av ortsavdrag och skatteskalor, varigenom man skulle råda bot för missförhållandet, föreslagits i många tidigare sammanhang. Tabellen ovan ger belägg för hur motiverade dessa förslag varit. Frågans vikt belyses av att en framtida inflation, innebärande en ökning av levnads-kostnaderna med 10 %, skulle leda till en obefogad skatteökning motsvarande i runt tal en miljard kronor under ett år.

Till komplettering av vad vi ovan anfört rörande det önskvärda i att i högre grad täcka statsutgifterna med indirekta skatter, vill vi anföra, att detta kräver vissa motåtgärder för att inte en obehörig skatteövervältring på lägre inkomsttagare skall ske. Lämpligt är därvid att en höjning av ortsavdragen sker utöver vad som kan följa av en indexreglering. Att ortsavdragssystemet för att vara följdriktigt utformat måste kompletteras med barnavdrag har likaledes ofta anförts från vårt håll.

I övrigt bör den sänkning av de direkta skatterna som vi finner absolut nödvändig inriktas på skatteskalorna. En allmän och betydande sänkning av progressionen, innebärande en vidgning av det s. k. proportionella skiktet i varje skala och därutöver främst en utjämning av den skattepuckel som nu finnes i skattesiktet närmast över bottenskiktet, är det i första hand angelägna. Att detta bör genomföras på så sätt att ingen ny skattepuckel tillskapas finner vi självklart. Såsom vi i så många tidigare sammanhang anfört, bör en framtida reform av de direkta skatterna vidare syfta till ett totalt genomförande av tudelningsprincipen. Tiden borde snart vara inne att här ta steget fullt ut. I varje fall bör man redan i en första etapp genomföra en betydande höjning av den s. k. tudelningsgränsen.

De utgiftssänkningar som från högerpartiets sida föreslagits under innevarande riksdagssession är tillräckliga för att möjliggöra de samtidigt föreslagna skattesänkningarna utan försämring av driftbudgetresultatet och utan att lånebehovet blir större än enligt regeringens alternativ. I dagens läge ser vi i likhet med motionären förslaget rörande uttagningsprocenten såsom ett alternativ till högerpartiets numera avslagna yrkande om införande av barnavdrag redan fr. o. m. inkomståret 1965 och tillstyrker därför motionärens förslag.

dels ock att utskottet under punkten A) bort hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt

a) för andra kalenderhalvåret 1964 med 100 procent av grundbeloppet och

b) för första kalenderhalvåret 1965 med 95 procent av grundbeloppet.

II) av herrar *Sundin* och *Nilsson* i Tvärålund, vilka ansett,

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som på s. 31 börjar med »Slutligen behandlar» och på s. 32 slutar med »I: 569 och II: 674» bort ha följande lydelse:

I motionerna I: 569 av herr *Sundin* och II: 674 av herr *Börjesson* i Falköping yrkas utredning av frågan om en till den ekonomiska konjunkturen smidigt anpassningsbar beskattning i syfte att möjliggöra en smidigare och effektivare finanspolitik. Till stöd för yrkandet anføres bl. a. att flera

olika faktorer medfört att överslag lätt uppkommer i konjunkturutvecklingen och att detta medför större krav på finanspolitiken. Enligt motionärernas mening kan inte beskattningen för närvarande anpassas så snabbt att tillräcklig smidighet uppnås i fråga om finanspolitiken.

Utskottet kan för sin del ansluta sig till de synpunkter som motionärerna framfört i fråga om finanspolitikens roll inom konjunkturpolitiken. Såsom framhållits i motionerna kan en anpassning av beskattningen, så att finanspolitiken lättare kan ändras i förhållande till konjunkturväxlingarna, från praktisk utgångspunkt inte anses erbjuda större problem än t. ex. räntevapnets utnyttjande inom konjunkturpolitiken. En mera flexibel användning av beskattningen bör givetvis inte heller medföra någon ändring av beskattningsnivån på sikt utan äga rum inom ramen för vedertagen budgetpolitik, inom vilken både över- och underbalansering av driftbudgeten kan förekomma. Det förefaller dock sannolikt att över- och underbalanseringarnas omfattning i vissa lägen kan bli något mindre, om de skattepolitiska åtgärderna kan sättas in snabbt och på ett tidigt stadium av en ändrad konjunktur. Det är enligt utskottets mening angeläget att möjligheterna att förbättra finanspolitiken i det av motionärerna åsyftade hänseendet tillvaratas. Utskottet tillstyrker därför det ställda yrkandet om närmare utredning.

I motionerna har särskilt understrukits att den åsyftade anpassningen av beskattningen givetvis inte får medföra att riksdagen avhänder sig något av sin bestämmanderätt på beskattningens område. Utskottet vill framhålla att detta bör vara en självklar utgångspunkt vid frågans utredning. I fråga om räntepolitiken har dock spörsmålet om riksdagens inflytande fått en lösning som från konstitutionell synpunkt kan anses tillfredsställande. Huruvida ett direkt motsvarande förfarande bör tillämpas i fråga om en flexibel användning av beskattningen eller om annat förfarande är lämpligare bör närmare prövas vid den utredning som bör komma till stånd.

dels ock att utskottet under punkten B) 3) bort hemställa,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 569 av herr Sundin och II: 674 av herr Börjesson i Falköping måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om en till den ekonomiska konjunkturen smidigt anpassningsbar beskattning i syfte att möjliggöra en smidigare och effektivare finanspolitik.

Särskilt yttrande

av herrar *Lundström, Skårman, Gustafson* i Göteborg och *Larsson* i Umeå, vilka anfört följande:

Under vårsessionen har från folkpartiets sida framställts yrkanden om ökade insatser inom områden, där utpräglade brister eller eftersläpning råder. Som exempel på här åsyftade yrkanden nämner vi stödet till de handikappade, till idrotten och friluftslivet, yrkesutbildningen, skolmältidsverksamheten, den vetenskapliga forskningen och samhällets kulturfrämjande åtgärder. Ett annat område, där ökade insatser enligt vår mening är starkt motiverade, gäller kriminalvården. De reformer och förbättringar, som vi sålunda föreslagit och som enligt vår uppfattning måste anses vara synnerligen angelägna, har innefattat ökade utgiftskrav på statskassan.

I rådande konjunkturläge bör ett icke oväsentligt överskott på driftbudgeten eftersträvas. I detta avseende kan vi instämma med finansministern. Finanspolitiken bör ingå som en väsentlig beståndsdel i den allmänna konjunkturpolitiken, men vi vill understryka att dess roll därvidlag inte får överskattas.

I detta sammanhang må tillfogas att finansministerns nu intagna ståndpunkt innebär en utveckling i av oss förordad riktning bort från tanken på ett överskott på driftbudgeten av mycket betydande omfattning under tider med mera normal konjunktur.

Utifrån nyssnämnda konjunkturpolitiska bedömning och för att skapa statsfinansiellt utrymme för ovannämnda utgiftskrav har vi varit beredda att förorda en höjning av skatten på cigaretter. Då emellertid de yrkanden om ökade insatser på eftersatta områden, som framställts från vår sida, avisats av riksdagens majoritet, har motivet för en sådan skattehöjning bortfallit.

I anslutning till de i motionerna I: 550 och II: 687 framställda yrkandena om höjning av skatten på sprit och vin önskar vi uttala att alkoholbeskattningen enligt vår uppfattning i främsta rummet bör användas som ett nykterhetspolitiskt instrument. Förra året beslöt riksdagen på dessa grunder höja vin- och spritskatterna. Enligt vår uppfattning bör frågan om vin- och spritbeskattningens höjd tas upp till förnyad prövning från nykterhetspolitiska synpunkter.